

سفر به جهان شعر و قصه ها همراه با مکتب های ادبی

سفر هفتم با مکتب

بسیار خاص سمبولیسم

شب پر ستاره اثر ونسان ون گوگ
یک نقاشی سمبولیستی است

سمبولیسم واکنشی در مقابل مکتب ناتورالیسم بود که فقط با واقعیت هایی که به چشم دیده می شدند و ملموس بودند سروکار داشت و به نوعی حقیقت نویسی و واقعیت گویی را ترویج می کرد. حال سمبولیسم آمد و مدعی بیان واقعیتی تازه که واقعیتی پنهان بود، شد و آن را تبلیغ کرد. آغازگر این نهضت که بود؟ شخصی به نام شارل بودلر که معتقد به نظریه هنر برای هنر بود و در سال ۱۸۷۵ کتاب گل های شرا منتشر کرد

پیش از سمبولیسم چه خبر بوده است؟

پیش از سمبولیسم یعنی از نیمه دوم قرن نوزدهم مکتب پاراناس را داریم. در سال ۱۸۶۰ این مکتب به رهبری لوکنت دولیل شکل گرفته و بیشتر به تبلیغ آثار کلاسیک و بزرگان یونان می پرداخت. این نهضت در نیمه دوم قرن ۱۹ در فرانسه طرفداران بسیاری پیدا کرده و عکس العملی در مقابل رمانتیسم و ویکتور هوگو و لامارتین محسوب می شد. پاراناسین ها می گفتند که محتوا مهم نیست! باید فرم شعر عالی باشد و لازم نیست بخنداند یا بگریاند، تنها زیبا که باشد کافی است. شعارشان هم هنر برای هنر بود. اصول شعری خاص خودشان را داشتند مانند فرم عالی، شعر زیبا باید باشد، قافیه را توجه نمی کردند، عدم توجه به احساسات و...

هنر برای هنر یعنی چه؟

این نظریه را ظاهر اولین مرتبه لسینگ مطرح کرده، به این معنی که اثر هنری ارزش ذاتی دارد و این ارزش به هدف ها و محتوای آن نیست بلکه به ذات مهم است. البته مخالفت هایی هم داشت و مخالفانش می گفتند که خوب و بد وجود ندارد بلکه شاعرهای خوب و بد وجود دارند. به هر حال شعار هنر برای هنر در نیمه دوم قرن نوزدهم خیلی طرفدار پیدا کرد و یکی از رهبران معروف آن هم اسکار وایلد انگلیسی بود. او را می شناسید؟

سمبولیسم یعنی چه و از کجا شروع شد؟

سمبولیسم واکنشی در مقابل مکتب ناتورالیسم بود که فقط با واقعیت هایی که به چشم دیده می شدند و ملموس بودند سروکار

بعد از مدتی غیبت سفرمان مجدداً آغاز می شود و این بار به مکتب سمبولیسم می رویم و حتی کمی پس از آن راهم باهم بررسی می کنیم. اگر خاطراتان باشد دفعه قبل سفری به مکتب ناتورالیسم داشتیم و دیدیم که هم در ایران و هم در جهان طرفداران بسیاری دارد. حال زمان آن است که بدانید در سمبولیسم و ریشه های مختلف آن چه خبر بوده است.

داشت و به نوعی حقیقت نویسی و واقعیت گویی را ترویج می کرد. حال سمبولیسم آمد و مدعی بیان واقعیتی تازه که واقعیتی پنهان بود، شد و آن را تبلیغ کرد. آغازگر این نهضت که بود؟ شخصی به نام شارل بودلر که معتقد به نظریه هنر برای هنر بود و در سال ۱۸۷۵ کتاب گل های شرا منتشر کرد. به نظر بودلر واقعیت از چشم مردم پنهان بود و به صورت علائم و اشارت هایی بود که فقط شاعران می توانستند آن را بفهمند.

اصلاً شعر سمبولیستی به چه معناست؟

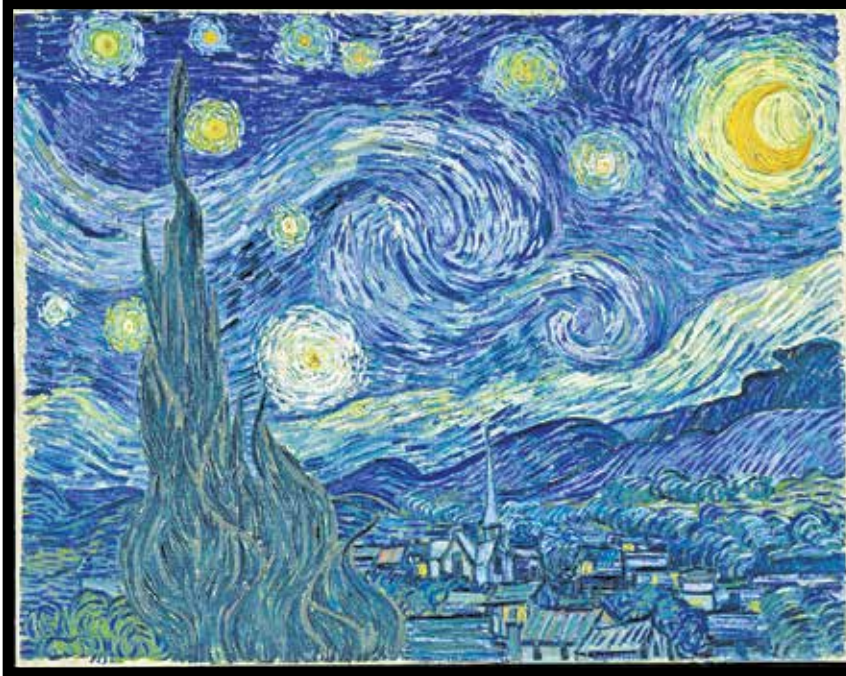
شعر سمبولیستی گفتن یک مطلب و موضوع به صورت مبهم و اشاره است و یک حقیقتی که پنهان است. مثلاً چه جوری؟ برایتان مثالی می زنم. مثلاً ما دریا را این گونه تصور می کنیم که بی کران و آبی است ولی پل والرری در آغاز گورستان دریایی در وصف دریا می گوید: این بام آسوده که بر آن کبوتران می جنبند، در واقع شاعر با نبوغ خودش احساساتش را انتقال داده و این صحنه ها را تصویرسازی می کند.

بزرگان سمبولیسم در فرانسه چه کسانی هستند؟

پل ورلن از شاعران مکتب انحطاط بود که فکر می کرد همه چیز برایشان تمام شده است و همواره در رؤیایی غمگینی فرورفته بودند و آثار آنها پر از پوچی و دلزدگی بود. اسکار وایلد ایرلندی که به فرانسه هم می نوشت و او هم متعلق به مکتب انحطاط بود و آرتور رمبو که نخستین کسی بود که شعر آزاد سرود. نفر بعدی استفان مالارمه که شعرهای او به دشواری معروف و خیلی گنگ و مبهم بود. موریس مترلینگ که نمایشنامه های سمبولیستی نوشت و نفر آخر بودلر که آغازگر مکتب سمبولیسم و طرفداران هنر برای هنر بود.

سمبولیسم به کشورهای دیگر هم رسید؟

بله چرا که نه! بر

رئحانه میرحسینی
کارشناس ارشد ادبیات

گورستان دریایی است که سرودن آن سالها طول کشیده و آن را به سبک سمبولیسم گفته است. شعر به وصف منظره های می پردازد که گویی شاعر در گورستانی در شهر از پشت کاج ها به دریا نگاه کرده و منظره دریا در آفتاب ظهر را وصف می کند. مورد بعدی شعر سرزمین بی حاصل از الیوت است. او شاعر و منتقد بزرگ انگلیسی بود که این شعر را از سمبل و کنایه و تشبیه را سرود و شعری مبهم و مشکل ساخت. سرزمین بی حاصل از پنج بخش تشکیل شده مانند خاکسپاری مرده، بازی شطرنج، موعظه آتش، مرگ ناشی از آب، تندر چه گفت. حتماً آن را بخوانید تا شما را شگفت زده کند.

قسمتی از آن را در اینجا می خوانید و تا مکتب بعدی خدا حافظ.

بازی شطرنج

اعصاب من امشب ویران است. آری ویران. به کنارم باش. با من سخن بگو. چرا هرگز لب به سخن نمی گشایی؟ بگو به چه می اندیشی؟ به کدام پنداری؟ چه؟

مرانه آن چنان توان هست که اندیشه ات را درایم. بگو...

اکنون بگو چیست آن صدا؟ چه در سراسر باد را؟

هیچ دیگر باره هیچ

آیا خبر از جایی نیست تورا؟ نمی نگری کسی را؟

به خاطر نمی آوری چیزی را؟ هیچ؟

بشتاب لطفاً که فرارسیده است زمان رفتن.

اسکار وایلد

روبه رو هستی، در روسیه الکساندر بلوک و در آلمان راینر ماریا که اشعار پل والرری را به آلمانی ترجمه کرد.

آثار معروف در سمبولیسم

پل والرری که از او اشعار زیادی به جا مانده، علاوه بر شعر یادداشت هایی هم در مورد شعر و ادبیات دارد. او معتقد به ابهام و پیچیدگی بود و سازتراور بزرگترین شاعر فرانسه می دانست. معروف ترین شعرا و

استفان مالارمه

شاعران انگلستان و آمریکا هم تأثیر گذاشت و می توان گفت که بخش اعظمی از ادبیات جنگ جهانی اول به بعد تحت تأثیر سمبولیسم است. برای مثال در انگلستان ویلیام باتلر ییتس را داریم که با منظومه مسافرت های اوسیان جایزه نوبل گرفت. تی اس الیوت صاحب منظومه سرزمین بی حاصل است. در آمریکا با خشم و هیاهوی فاکتر

و اما مشخصات اصلی سمبولیست ها

برای اینکه هم کامل با این ویژگی ها آشنا شوید و هم خسته نشوید، خیلی کوتاه به آنها اشاره می شود. سمبولیست ها به رؤیا اندیشی و تخیل اعتقاد داشتند و به نظر آنها جهان مثل رازی بود که با تخیل می شد آن را کشف کرد. آنها می گفتند که شعر از آنجا شروع می شود که با واقعیت قطع ارتباط کند. اساس شعرهای سمبولیک بر تلقین و تداعی بود و معتقد بودند که احساسات در شعر فردی و خصوصی است. به همین دلیل زبان شعرها مشکل و پراز ابهام بود. سمبولیست ها به آهنگین بودن کلامشان اهمیت می دادند و می گفتند که شعر باید خودش را به دست موسیقی کلام بسپارد. از دیگر ویژگی های آنها شعر آزاد، بدبینی که تحت تأثیر فلسفه شوپنهاور به وجود آمد و اسرار که بر دنیای شعر سمبولیست ها حاکم بود و آن را پر از ناشناخته ها می کرد.

